HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והוה גברא. (ו) אלידיה קאמר דהא אפלטר סמכינא ואין דעמי מיושב להשיב לו: **מאי הוי עלה.** דהאי שיעורא: **רבי יהודה בר אילעאי מוריינא דבי נשיאה הוה.** ב) והיה להם בית רבי מורה הוראות ועל פיו היו עושין כל הבריסה והוה לה להם לשעריה: **כשמעתא דידיה.** דאמר בית הלל מטמאין בדם גבילות: **ששה דברים.** במסכת עדיות קא חשיב להו: **על כזיס.** ושיעור טומאת גבילה בכזית: **מתני' אין מתנדבין לוג.** יין לנסכו שלא מצינו מנחת נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה אבל מתנדבין שלשה דחזו לכבש וארבעה לאיל דהיא שלישית ההין וששה דחזו לפר ומששה ולמעלה דשבע חזו ג' מיניהו לכבש וד' לאיל ושמנה חזו לשני איל ומשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל י"ל חזו לשני איל וכבש וכך לעולה: **גמ' יש קבע לנסכים.** ג) אמר הרי עלי כך וכך לוגין ד) מי הוי קבע דאין יכול להקריבם אלא הכל ביחד דהוו קרבי בקרבן ל' או אין קבע דאין יכול להקריבם ה) [מה] לחזו בחפי ו) נפשייהו: **היכי דמי.** למאי נפקא מינה: **ואידך הוי נדבה.** נדבת איבור וימכר ויפלו דמיו לשופרות או יקריב הוא עצמו ויצטרף עם השני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד דהוו נמי לאיבור: **ואי אמרת יש קבע עד דממלא להו.** ויביא לוג השני כי היכי דליתחזי לפר לא קרבי דהא אין יכול להקריבם ז) בפני עצמו: **ששה לנדבה.** גבי י"ג שופרות שהיו במקדש קאי די"ג שופרות הוו בשבעה מהם היו נותנין הנך מעות דמפרש במסכת יומא (דף עב:) ובמסכת שקלים (פ"ו ה"ד) תקלין חדתין ועתיקין קינין גחלי עולה עלים ולבונה וחבר לכפורת ושאר מהם היו לנדבה ליתן בהן מעות ההולכות ח) לנדבת צבור: **ואמרינן.** לקמן בפרק בתרא (דף קז:): **כנגד מי כנגד מוסר חטאת.** ט) כגון הפרים מעות לחטאת והחולו הכבשים ונתותרו לו מעות: **ואחד למוסר אשם.** סתם כגון גזלות ומעילות: **ואחד למוסר אשם נזיר.** דלמוסו מותר לא היה מעורב עם מותר אשם סתם לפי שזה לכפר י) וזה להתירו בין: **ואחד למוסר אשם מצורע.** דלא דמו להנך שבא להתירו במתנה ואינך י) מפרש בפרק בתרא (לקמן קז:). וכל הנך מותרות אחלי לנדבת צבור כשהמזבח בטל לוקחין באותם מעות עולות הבשר לשם ועורות לכהנים דזהו מדרשו של יהודע במסכת תמורה (דף כג:): **ואם איתא.** דהמניא חמשה לוגין י) קרבי אבבא מהם ואחד יהא נדבה: **ליתקון לו שופר.** להפיל בו הדמים: **הנך.** מותרות לנדבת איבור אחלי: **הנך.** שופר הוא ל' ויבא כל יומא שהרי רוב קרבנות עטוין נסכים: **אפשר דמצטרפי דמר ודמר.** אם נדר ה' יקריב ד' ויביא לוג הנשאר וילטרף עם מותר נסכים אחרים עד שיהו ד' או ג': **אזרח.** גבי נסכים כתיב כל האזרח יעשה ככה לא אלה וקרא יתירא הוא דהא לעיל מיניה כתיבי כל דין נסכים מלמתנדבין בלא קרבן וכמה שלשה לוגין דבליר מהכי לא חזי למידי: **יהיב.** אלי הכהן יהיה לפר [במדבר כח] משמע יא] ט) דמנחה דהויא אחריני: **כלה.** עיכובא ח) **אילימא ארבעה ושמה.** פשיטא ב) מי צריך קראי לרבויי: **מאי שנא שלש.** דפשיטא לן דחזו לבכש כו': **אלא נאו.** מידי דלא חזו ג) ליה אתי לרבויי ולמשמע דמתנדבין יד) ויקריבו ארבעה והחמישי יהא מותר: **מה שנים לא חזו כלל.** דליכא למימר משיך חדא מייניהו ומקריב לה: **הא דאיתמא** טו) . שנים אין מתנדבין לגמרי חמשה לכתחילה הוא דלא שאין מפרישין תחילה לנותרות אבל דיעבד מקריב ארבע וחמישי יהא מותר לנדבה: **הא אין קבע לנסכים.** וכמה דבעי משנים ולמעלה מייתי וכי מייתי חמשה מקריב ארבעה מייניהו ואידך מותר טז) וכל מה דבעי מייתי ומאי דחזי מקריב ואידך מותר ח) לנדבה והכא ליכא למיבעי ולא מידי: **עד עשרה פשיטא לי.** דלוג ושנים וה' יז) לגמרי ט) [לא קרבין] עד דממלי להו שלש לכבש חזו וד' לאיל ושמה לפר ושבעה לכבש ואיל ח' לשני איל ט' לפר וכבש י' לפר ואיל: **אחד עשר מיבעיא**

מוריינא דבי נשיאה. של בית רבי ואפשר שהיה בימיו דאפי' רבי מאיר דנפטר קודם רבי יהודה כדמוכח בפרק שני דקידושין (דף נג:) היה קייים עדיין בהגלגל דרבי שמעון בר רבי כדמוכח בירושלמי דגילה דעבר קמי פתמא ושמע שהיו מטפחין ואמר מחללין את השבת ואף בימי רב היה כדמשמע בפרק קמא דעירובין (דף יג:) דאמר רב אמי דמחדדנא ומחבריא דאמסיתיה לרבי מאיר מאחוריה ויש גורסין שם רבי משום עובדא דירושלמי: **הואיל** ויבול לקרוש ולעמוד על בזית. משמע דדם טומאה מחמת דחשיב כבשר ותימה דבמעילה יח) בפרק קדשי מזבח (דף יח.) אמר מנין לדם שרליס שהוא טומאה שנאמר וזה לכם הטומאה מיפוק לי דחשיב כבשר ויש לומר דאיצטריך קרא לרבויי דם גלול דטומאה בכעדשה דס"ל עד שיאכל בו כדי שיוכל לקרוש ולעמוד על כעדשה ולהכי תנן דם הבשר ובשרה מצטרפין דשיעורן שוה אבל דם גבילה ובשרה לא דאין שיעורן שוה וכן מוכח בירושלמי דאמר דם גבילה טמא י) והלתנן דם הבשר ובשרו מצטרפין ואין לנו כיוצא בו וא"ת ולמה לי קרא בפרק בהמה המקשה (חולין עב.) לרבעיית דם מן המת הרי יכול לקרוש ולעמוד על כזית ויש לומר דשאני מת דהוה ממעטינא דם משום דגזעו מחליף כדדשיק בריש דם הנדה (נדה נה.) מה עשם שבגרו עמו ואין גזעו מחליף יצאו שיעים שלא נבראו עמו יצאו שער ופוזן שאע"פ שנבראו עמו גזעו מחליף ופריץ והרי בשר דגזעו מחליף וטמא ומשני מקומו נעשה ללקח ועוד קשה בפרק כל שעה (פסחים דף כב.) דלא משני לקושיא דדם כשהותרה גבילה היא וחלבה וגידה ודמה הותרה כדמשני לקושיא דחלב וגיד ומשמע דלא חשיב כבשר לפיכך צריך לומר שיש שום ריבוי דמרבינן ביה דם גבילות ולבתר דמרבה ביה מסתבר לאוקומי רבויא דרביעית שיכול לקרוש ולעמוד על כזית ט): **אין** מתנדבין לוג שנים וחמשה. תימה כי היכי דאמרי' (לעיל דף קג.) גבי מנחות דאם אמר חלי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים הכא נמי נימא כי אמר לוג אם שנים יביא שלשה שהם נסכי כבש וכי אמר חמשה יביא שהם שהם נסכי פר ושמא הכי נמי היכא דאמר הרי עלי אבל הכא מיירי בנדבה דיש לוג אחד או שנים לפניו ואמר הרי אלו לנסכים ובגמרא גבי יש קבע לנסכים פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך וכך לוגין ז) למדה: **ששה לנדבה.** בפרק בתרא (דף קז:) מייתי לה לקמן ופליגי אמוראי כנגד מי: **אמר אביי אם תמצא לומר בו'.** מספקא ליה לאביי משום קושיא דרב אשי: **עד עשרה פשיטא לי אחד עשר מיבעיא לי.** ואם תאמר שבעה נמי מיבעי אי לשני ח) כלים איכוין עד דממלא להו לא קרבי או לאיל וכבש איכוין וי"ל דלא מיבעיא ליה אלא בתרי מחד מינא וחד מחד מינא אי אמר או לא אבל פשיטא דחד מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן: מה

אחרינא אבל הני מותרות דנסכים שיכיחי כדאמרינן לקמן מתנדב אדם נסכים בכל יום הואיל דשכיחי שכיחי מותרות כגון דאייתי חמשה ופש לא לכל יום הואיל דשכיחי שכיחי מותרות כגון דאייתי חמשה ופרשו לכל חד חד וחזו הנך תלת לוגין לאצטרופי לנסכי כבש וקרבי בכל יום

הלכך לא תיקנו להו שופר דהא מצו הנך מותרות למיקרביה ליה:

(עכ"ל הרגמ"ה):

ב) הוה מורה להם: ג) לנסכים או אמר: ד) לוגין לנסכים: ה) להקריבם מאי: ו) באפי נפשייה: ז) להקריב הארבעה בפני עצמו: ח) ההולכות לצורך נדבה: ט) חטאת באחד מהם היו נותנין מותר חטאת: י) ואינך שנים: יא) תיבת דמנחה נמחק: יב) פשיטא אמאי: יג) תיבת ליה ל"ש ונמחק: יד) דמתנדבין חמשה וקריבי הארבעה: טו) כדאיתא והא כדאיתא: טז) תיבות וכל מה דבעי כו' ואידך מותר נמחק: יז) לגמרי לא עד: יח) דבמעילה. עיין במס' שבת (דף עז ע"א):

ו) שבת עז. עדיות פ"ה מ"ז [בשבת שם איתא דתמיא וכן נכון משום דדבכי ר"י ב"ר יהודה אף כשמעתא וכו' לא מזכר במשנה דעדיות], ב) לקמן קז: [וש"ק], ג) לעיל עג.; ד) ל"ק, ה) קריבין תרבצ. ל"ק, ו) דמוסיף הויה אתריתי כו' עי' ברש"י דף עא. ל"ק, ז) נ"מ דמנחה הוא כו', ח) נדבה וליכא למיבעי כו' כל"ל. ל"ק, ט) [רש"ק], י) והתמן דם הבכר כבשרו מעמא ולא נו כיוצא בו אין לנו כיוצא בו אבל דמו מעמא ומ"ש כו'. ל"ק, כ) [וע"ע תוספות פסחים כב. ד"ה וכרי], ל) ל"ל לנדבה, מ) ל"ל אנים.

תורה אור השלם

1. כָּל הָאֻזְרָח יַעֲשֶׂה כָּכָה אֶת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

במדבר טו יג

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה והוה גברא לאו מדידיה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואחד למוסר אשם נזיר וכו' וזה להתירו בין. עגמ"ד ל"ל וזה לכפרו לגזיות טהרה וכ"ה ברש"י לקמן דף קח ע"ב:

רבינו גרשום

(וההוא גברא כו'.) כלומר לא ידע למיהדר שטורד מפני מחשבת מזונות: ר' יהודה מוריינא דבי נשיאה הוה שהוא היה מורה איסור והיתר לפני ר' ודקאמר שיעורו חכמים את דמיה ר' יהודה מוריינא הוה וכשמעתיה אורי לפני ר' דתניא ר' יהודה אומר וכו'. ור' יוסי בר יהודה בפרש (בריית') [מלתא] דאבוה: אין מתנדבין יין לוג שנים ולא חמשה. שלא מצינו נסכים של ב' לוגין ולא של ה': אבל מתנדב ג'. שכך ראוי לבבש: וד'. שכך צריך לאיל שיש בו ב' עשרונים: וששה. שכך ראוי לפר שיש בו שלשה עשרונים: ומששה ולמעלה. שכן ראוין ליחלק. כיצד אם נדר ד' ראוין לשני נסכים לבבש ואיל. ואם נדר ח' ראוי לשני אילים. ואם ט' ראוי לפר וכבש. ואם י' ראוי לפר ואיל. ואם י"א ראוי לשני אילים וכבש וכן עד מאה כולן ראוין ליחלק: יש קבע לנסכים. כלומר שאם נדר כשיעור שראוי לנסכים קדש ואם נדר יותר לא קדש: אי אין קבע. כלומר יביא כמה שירצה ויקח מהן כמו שראוי לנסכים והמותר יהיה נדבה וכולן קדש. והיינו כדמפרש היכי דמי כגון וכו': דאי אמרת יש קבע עד דממלי להו. כלומר הואיל והביא חמשה עד שיביא עוד לוג ששית לא קרבי דהשתא חזו או לשני בכשים או לפר מאי: ת"ש דתנן בשקלים י"ג שופרות היו במקדש וכתוב עליהן תקלין חדתין וכו' עד ששה לנדבה ואמרי' הני ששה דנדבה כנגד מי כנגד מותר מעות חטאות ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע וכולהו שית דמפרש שמואל בפיוקין דלקמן הרי עלי עשרון. ואשם גזילות ואשם מעילות לא נקט דמשום דלית להו נסכים. והנך אית להו. ומה היו עושין מהן היו לוקחין מהן עולות לקץ המזבח הבשר לשם והעורות לכהנים. ואם איתא דאין קבע לנסכים ומשיך מאי דחזי לנסכים ואידך לנדבה אזל ליתקן ליה שופר: לא דמי דהנך שיתא לא שכיחי דאם אין אדם חוטא בכל יום ולא נזיר בכל יום ולא מצורע בכל יום. והנך מותרות לנדבת ציבור אזלא לקץ המזבח דלא חזו למידי אחרינא. אבל הני מותרות דנסכים שכיחי כדאמר רבא לקמן מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום והואיל דשכיחי שכיחי מותרות כגון דאייתי חמשה ופש ליה חד ואי הוו תלת דאייתי כל חד חמשה ופש לכל חד וחד חזו הני תלת לוגין לאיצטרופי לנסכי כבש דקרבי בכל יום הלכך לא תקינו ליה שופר דהא מצו הנך מותרות למקרב לאלתר: אזדה. דכתיב בסוף פרשת נסכים דכתיב כל האזרח יעשה ככה בא ללמד שמתנדב מי שירצה נסכים יין בלא זבח וכמה ג' לוגין. שלא יפחות מן השיעור המועט בנסכים דהיינו כבש דלית ליה אלא חד עשרון וג' לוגין. מאי יוסף אילימא ד' ור' הא לא הוי תוספת נסכים דהני שיעור גמור הוו אלא לאו מדקאמר יוסף שמע מינה דאחמשה קאי ומשום דאין קבע לנסכים שמע מינה: אף חמשה דלא חזו כלל אלמא דלא אמרינן אין קבע לנסכים: מיהא לא איריא הא כדאיתא והא כדאיתא. כלומר דשנים ודאי לא חזו כלל אבל חמשה חזו כדאמרן אין קבע לנסכים: אם תמצא לומר יש קבע לנסכים עד עשרה פשיטא לי. דמתנדבין דהא דאין

והוא גברא על פלטר סמיך מאי הוי עלה אמר רב יוסף רבי יהודה מוריינא דבי נשיאה הוה ואורי ליה כשמעתיה ו) דתנן רבי יהודה אומר ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל דם גבילות בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין אמר רבי יוסי בר' יהודה אף כשטמאו בית הלל לא טמאו אלא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית: **מתני'** א אין מתנדבין לוג שנים וחמשה אבל מתנדבין שלשה וארבעה וששה ומששה ולמעלה: **גמ'** איבעיא להו ב יש קבע לנסכים או אין קבע לנסכים היכי דמי כגון דאייתי חמשה אי אמרת אין קבע לנסכים משיך ומקריב ארבעה מינייהו דחזי לאיל ואידך הוי נדבה ואי אמרת יש קבע לנסכים עד דממלי להו לא קרבי מאי אמר אביי תא שמע ג) ששה לנדבה ואמרינן כנגד מי כנגד מותר חטאת ומותר אשמות ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע ד) ומותר קינין ומותר מנחת חוטא ואם איתא ליתקון שופר אחרינא כנגד מותר נסכים הנך לנדבת צבור אזלי הני שכיחי אפשר דמצטרפי דמר ודמר בהדי הדדי וקרבי אמר רבא תא שמע 1 אזרח ה) דלמד שמתנדבין נסכים וכמה שלשת לוגין ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף תלמוד לומר יהיה יכול יפחות ת"ל ככה מאי יוסיף אילימא ארבעה וששה מאי שנא שלשה דחזו לכבש ארבעה וששה נמי חזו לאיל ופר אלא לאו חמשה ושמע מינה אין קבע לנסכים שמע מינה אמר רב אשי והא אנן לא תנן הכי אין מתנדבין לוג שנים וחמשה קתני חמשה דומיא דשנים מה שנים דלא חזו כלל אף חמשה נמי דלא חזו כלל מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא אמר אביי אם תמצא לומר אין קבע לנסכים הא אין קבע לנסכים אם תמצא לומר יש קבע לנסכים ו) עד עשרה פשיטא לי אחד עשר מיבעיא

מיבעיא

מוסף רש"י

ששה דברים מקולי וכו'. לאו דאיקלא הני ותו לא, דאלכתי טובא אילא אלא כשנכנסו לכרם ביבנה והעידו כל אחד ואחד על אותו שביטל בתמ"ד עדיות הטיל ר' יהודה על אלו בית שמאי מטהרין. דאינו כבשר לטומאה בגבלה בכזית ולא תוכת משקין לטומאה קלה, לי נראה דהאי דס"ל מטהרין מטומאת גבלות לחודא קאמר שלא יטמא אדם אבל טומאה קלה יש בו על כזית. שהוא שיעור גבלה לטמא אדם [והיינו אמרו דבר אחד] שמא היכם כשמיטה הוי דביעית (שבת עז.). **ששה לנדבה.** י"ג שופרות היו במקדש, שבעה מהן מפורשים מה נותנין בהם מקלתי אדם ומקלים עתיקין, קינים וגחלי עולה ועצים ולבונה וחבר לכפורת הרי שבעה, וששה מהן לנדבה כהן היו נותנין המותרות הכוללות לנדבת צבור והוא קין המזבח והוי הבשר לעולה ועורות לכהנים (להלן קז:) וששה לנדבה לקין המזבח לתת לתוכן מעות שלוקחין מכל הרעות של מותר אשמות ומעות שנמצו בהן ריבוי ומכל דמי לנדבה, ובפרק בתרא דמנחות (דף קז:) ששה שופרות כנגד ששה בתי אבות שבכל משכר ומשמר וכל אחד ואחד מביר מת של יומו ואם היה מוצה בטל ביומו אשם אינו מביא קרבנות נוקמין בני בית אב מעות שופר שלהן ולוקחין מהן עולות והוא קין המזבח (יומא נה:).

שיטה מקובצת

ו) תיבות ומותר קינין ומותר מנחת חוטא נמחק.

חידושי הרגמ"ה

רבי יהודה מוריינא. היה מורה [הוראות] לפני רבי [פרידה של בית רבי שמתה] ששיעורו חכמים את דמה רבי יהודה הוה וכשמעתא [דידיה הוה] לפני רבי: רבי יהודה כו' רבי יוסי מפרש [מלתא] דאבוהי: יש קבע לנסכים. כלומר שאם נדר [קרבי] והיינו כדמפרש היכי דמי כו': ואי אמרת יש קבע לנסכים עד דממלי להו לא קרבי. הואיל והביא חמשה עד שיביא עוד אחד שהם שם לא קרבי [דאז] חזו או לשני כבשים או לפר מאי: ואמרינן. ששה לנדבה כנגד מי כנגד מותר מעות חטאת ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע ואשם מעילה לא נקט משום דלית ליה נסכים והנך אית להו: ליתקון ליה כו': הנך שיתא לא [שכיחי] דמנחת חוטא אין [אדם] חוטא בכל יום ולא מצי [לאצטרופי] בכל יום והנך מותרות לנדבת צבור לקין המזבח דלא חזי למידי

לא א מיי' פי"ו מהלכות מעה"ק הלכה יב:

לב ב מיי' שם הלכה יד:

לג ג מיי' פ"ג מהלכות שקלים הלכה כ:

לד ד מיי' פי"ל מהל' מעה"ק הלכה ב:

לה ה מיי' פי"ז מהל' מעה"ק הלכה ג:

לו ו מיי' שם הלכה יג: